

80-lecie urodzin profesora dra hab. Bronisława Jasickiego

Paweł Sikora

80TH BIRTHDAY OF PROFESSOR BRONISŁAW JASICKI. He was born on the 12th of January 1907, and since 1928 has worked at the Jagellonian University. He is an author of numerous works, mainly on ontogenesis of man, and teacher of many Polish anthropologists.

12 stycznia 1907 r. profesor dr hab. Bronisław Jasicki ukończył 80 lat życia, z którego prawie 60 lat poświęcił nauce.

Bronisław Jasicki urodził się w Sporyszu (na Żywiecczyźnie) w rodzinie nauczyciela szkoły podstawowej. Świadectwo dojrzałości uzyskał w 1924 r. w Gimnazjum Matematyczno-Przyrodniczym im. M. Kopernika w Żywcu. W tym samym roku zapisał się na Wydział Filozoficzny Uniwersytetu Jagiellońskiego i studiował nauki przyrodnicze do roku 1929, w którym uzyskał absolutorium. Państwowy dyplom nauczycielski, który potwierdzał pełne kwalifikacje do nauczania w szkołach średnich uzyskał w r. 1933.

Bronisław Jasicki już jako student interesował się wykładami z antropologii, prowadzonymi przez wybitnego uczonego, profesora Juliana Talko-Hryncewicza. Od 1 XII 1928 r., będąc jeszcze studentem

został mianowany młodszym asystentem przy Zakładzie Antropologii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Pierwszą pracą naukową wykonał pod kierunkiem J. Talko-Hryncewicza. Nosila ona tytuł "Trwanie życia górali polskich od r. 1881 do 1925" i była wydrukowana w wydawnictwach Polskiej Akademii Umiejętności w r. 1930. Na podstawie tej pracy, opartej na wypisach z ksiąg metrykalnych z dawnych powiatów żywieckiego i nowotarskiego (łącznie z 16 parafii), Bronisław Jasicki uzyskał w r. 1931 tytuł doktora filozofii. Temat pracy nie wynikał bezpośrednio z zainteresowań autora - młodego adepta antropologii, ale odzwierciedlał problematykę, nad którą pracował kierownik Zakładu Antropologii - profesor Talko-Hryncewicz.

Prace naukowe Bronisława Jasickiego, które zaczęły powstawać po uzyskaniu przez niego doktoratu, dotyczyły zagadnień czysto antropologicznych. Zainteresowania ich autora koncentrowały się głównie na rozwoju ontogenetycznym

człowieka, ale także na morfologicznym zróżnicowaniu człowieka współczesnego i częściowo - kopalnego. Zajmował się on również metodami analitycznymi w antropologii oraz historią antropologii w Krakowie.

Najliczniejsze były prace na temat rozwoju ontogenetycznego człowieka - głównie młodzieży krakowskiej. Badania nad rozwojem młodzieży zapoczątkował w Krakowie J. Talko-Hryncewicz już w r. 1908 i prowadził je do r. 1932, to jest do swego ustąpienia z kierownictwa Zakładu Antropologii. Bronisław Jasicki już jako student włączył się do powyższych badań i głównie on materiały te opracowywał. Na ich podstawie, oprócz kilku drobniejszych, wykonał trzy podstawowe i prekursorskie prace. Pierwszą była "Dynamika rozwoju męskiej młodzieży szkolnej z Krakowa" (Prace i Materiały Antropologiczne PAU, t. I, Kraków 1938). Na podstawie materiałów ciągłych opracował w niej dynamikę wzrastania wysokości ciała, wymiarów głowy i twarzy oraz wskaźników głowy, twarzy i nosa. Rozwój poszczególnych cech opracował dla całości materiału, oraz w wyodrębnionych zespołach morfologicznych wykazując, że zmienność cech morfologicznych w wyodrębnionych zespołach przebiega zasadniczo tak samo, jedynie czas przyspieszonego rozwoju jest różny.

W r. 1936 Bronisław Jasicki otrzymał etat starszego asystenta, który zajmował do 1939 r. Z chwilą wybuchu wojny Uniwersytet Jagielloński został zamknięty, zaś ówczesny kierownik Zakładu Antropologii, prof. dr Kazimierz STOŁYHWO, podzielił los innych profesorów UJ - został aresztowany i wywieziony do obozu koncentracyjnego. Dr Bronisław Jasicki wraz z innymi pracownikami sprawował opiekę nad Zakładem Antropologii, oczywiście bez jakiegokolwiek wynagrodzenia, aż do

momentu jego likwidacji w r. 1940. Dr Bronisław Jasicki musiał podjąć pracę w firmie budowlanej jako robotnik niekwalifikowany, a następnie w Institut für Fleckfieber und Virus Forschund w charakterze siły technicznej na oddziale zakaźnym, gdzie pracował aż do końca wojny.

Bezpośrednio po oswobodzeniu Krakowa dr Bronisław Jasicki zgłosił się do Uniwersytetu Jagiellońskiego na zajmowane poprzednio stanowisko starszego asystenta. Po zorganizowaniu Zakładu Antropologii UJ w tymczasowym pomieszczeniu przy ul. św. Anny, dr Jasicki rozpoczął pracę naukową kontynuując problematykę ontogenetyczną. W r. 1946 (28.I) habilitował się na podstawie pracy "Dynamika rozwojowa męskiej młodzieży z Krakowa", a w r. 1948 ogłosił pracę "Dalsze badania nad dynamiką rozwojową młodzieży szkolnej" (Prace i Materiały Antropologiczne PAU, t. 2, nr 2, Kraków). W pracach tych poddaje szczegółowej analizie zmienność cech morfologicznych w badanym odcinku wieku rozwojowego w wyodrębnionych zespołach antropologicznych.

W pracy zatytułowanej "Zjawisko dojrzewania a wysokość ciała u chłopców" (Przegląd Antropologiczny, t. 15, 1948, Poznań), Bronisław Jasicki opisał przebieg linii rozwojowych w zakresie wysokości ciała w związku ze skokiem przedpokwitaniowym. Warto przypomnieć, że zjawisko to opisał Bronisław Jasicki w roku 1948, podczas gdy cytowany przez wszystkich Tanner podaje jego opis w swoim podręczniku dopiero w roku 1955.

W roku 1946 Bronisław Jasicki został mianowany adiunktem przy Zakładzie Antropologii UJ, a od r. 1951 - adiunktem habilitowanym. Na stanowisko samodzielnego pracownika naukowego powołany został w 1956 r., w r. 1963 został profe-

sorem nadzwyczajnym, zaś w r. 1972 profesorem zwyczajnym. W r. 1965 profesor Jasicki zostaje kierownikiem Zakładu Antropologii UJ i pełni tę funkcję do 1976 r. W latach 1967 do 1970 był ponadto dyrektorem Instytutu Zoologicznego UJ.

Oprócz pracy w Uniwersytecie Jagiellońskim Bronisław Jasicki prowadził wykłady w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie (w roku akademickim 1950/51) oraz na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Toruńskiego (w latach 1951-1955). Równocześnie z pracą w Zakładzie Antropologii UJ podjął pracę dodatkową w Wyższej Szkole Wychowania Fizycznego w Krakowie. W 1954 r. powołany został na kierownika Katedry Biologii i Antropologii WSWF, zaś w r. 1959 wybrany został rektorem tej uczelni. Z chwilą powołania go na kierownika Zakładu Antropologii UJ w r. 1965 z obu tych funkcji zrezygnował.

W latach sześćdziesiątych profesor Jasicki znacznie rozszerzył problematykę z zakresu ontogenezy człowieka, a to dzięki temu, iż dwukrotnie wziął udział w badaniach antropologicznych na terenie Egiptu (w latach 1959/60 i w 1962). Zgromadzono wówczas bogate materiały dotyczące rozwoju młodzieży, zarówno w osiedli położonych na pustyni, w dolinie Nilu, jak i w oazach. Z zakresu rozwoju ontogenetycznego młodzieży egipskiej profesor Jasicki ogłosił kilka prac. Porównując materiały polskie z egipskimi miał możliwość wysunięcia pewnych koncepcji dotyczących wpływu ruchu na tempo zmian w proporcjach ciała.

Jedną z ostatnio wydanych prac z zakresu badań nad rozwojem młodzieży jest "Trend sekularny dzieci i młodzieży szkół miasta Żywca. Monografia antropologiczna Żywiecczyny" (Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Prace Zoologiczne, zes. 31, Kraków,

1986 r.). Materiały do tej pracy pochodzą z badań antropologicznych Żywiecczyny zorganizowanych przez Bronisława Jasickiego i prowadzonych pod jego kierownictwem od roku 1962 do dzisiaj. Badaniami objęto nie tylko młodzież szkolną ale i dorosłych. W niektórych miejscowościach badania młodzieży powtarzane są co 10 lat.

Odrębną dziedziną badań Bronisława Jasickiego są zagadnienia związane z różnicowaniem się form ludzkich, głównie współczesnych. Zagadnieniom tym poświęcił on kilka publikacji. Można tu wspomnieć o pracy dotyczącej morfologii zuchwy człowieka współczesnego oraz paleolitu młodszego. Praca ta była referowana przez profesora K. Stolyhwę na Międzynarodowym Kongresie Antropologicznym i Etnologicznym w Londynie w 1934 r. Szereg publikacji poświęcił Bronisław Jasicki strukturze antropologicznej górali i podgórczan polskich.

W prowadzonych w latach pięćdziesiątych dyskusjach taksonomicznych wziął udział również Bronisław Jasicki, publikując, razem z Kazimierzem i Eugenią Stolyhwykami kilka artykułów dotyczących analizy antropologicznej.

Istotny jest wkład Bronisława Jasickiego w stworzenie znanego polskiego podręcznika antropologii (*Zarys Antropologii*, red. E. Stolyhwowa, Warszawa 1962). Opracował on rozdziały dotyczące stanowiska człowieka wśród kręgowców, zróżnicowania cech człowieka na tle ich zmienności u naczelnych i rozmieszczenia współczesnych ras ludzkich na świecie.

Wielu spośród pracujących obecnie w Polsce antropologów swoją wiedzę i awans naukowy zawdzięcza w jakiejś mierze profesorowi Jasickiemu. Pod jego bezpośrednim kierunkiem wykonano 190 prac magisterskich. Był on promotorem 17 prac

doktorskich, uczestniczył w 9 postępowaniach habilitacyjnych, opracował wiele recenzji i opinii związanych z nadawaniem stopni i tytułów naukowych.

Za ponad półwieczną działalność, której efektem jest olbrzymi wkład w

rozwój polskiej antropologii, należą się Profesorowi wyrazy wdzięczności oraz życzenia wielu jeszcze lat twórczego uczestnictwa w życiu naukowym, zapewniającego możliwość korzystania z Jego dorobku i doświadczeń.

Maszynopis nadesłano w styczniu 1987 r.

S u m m a r y

Professor Bronisław JASICKI was born in Sporysz on the 12th of January 1907. Since 1928 he has worked at the Jagellonian University, at first under the direction of Professor J. Talko-Hryncewicz, then Professors Kazimierz and Eugenia Stołyhwo. He devoted his entire life to anthropology. He directed and participated in research projects in ontogenetics (including research on the population of the Żywiec region). He is an author of numerous and original works in this field. For many years he was the head of the Anthropology Division of the Jagellonian University. He educated many anthropologists as a promotor and reviewer of numerous master theses, doctoral dissertations and works qualifying for the position of an assistant professor and professor. He has made an invaluable contribution to the development of Polish anthropology.